

Sygn. akt *XXIV C 1854/20*

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 maja 2023 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXIV Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	<i>sędzia Paweł Pyzio</i>
-----------------	---------------------------

po rozpoznaniu w dniu 8 maja 2023 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa *A. P., G. P.*

przeciwko *(...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W.*

o ustalenie i zapłatę

1. ustala, że umowa kredytu mieszkaniowego (...) nr (...) z dnia 10 lutego 2006r. jest nieważna;

2. zasądza od *(...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W.* na rzecz *A. P.:*

-kwotę 36.640,21 zł. (trzydzieści sześć tysięcy sześćset czterdzieści złotych 21/100) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 29 września 2020r. do dnia zapłaty,

-kwotę 6.535,89 CHF (sześć tysięcy pięćset trzydzieści pięć franków szwajcarskich 89/100) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 29 września 2020r. do dnia zapłaty;

3. zasądza od *(...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W.* na rzecz *G. P.:*

-kwotę 36.640,21 zł. (trzydzieści sześć tysięcy sześćset czterdzieści złotych 21/100) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 29 września 2020r. do dnia zapłaty,

-kwotę 6.535,88 CHF (sześć tysięcy pięćset trzydzieści pięć franków szwajcarskich 88/100) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 29 września 2020r. do dnia zapłaty;

4. oddala powództwo w pozostałej części;

5. ustala, że koszty procesu ponosi w całości pozwany, pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu.

Sygn. akt *XXIV C 1854/20*

UZASADNIENIE

W pozwie skierowanym przeciwko (...) Bankowi (...) S. A. w W. z 31 lipca 2020 roku (data nadania), zmienionym pismem procesowym z dnia 18 lutego 2021 r. (data nadania), powodowie A. P. i G. P. wnieśli o:

1. ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu mieszkaniowego (...) nr (...) zawartej między powodami a pozwanym w dniu 10 lutego 2006 r. (z uwagi na stwierdzenie nieważności umowy);

2. zasądzenie od pozwanego solidarnie (bądź w częściach równych) na rzecz powodów kwoty 73 280,42 oraz kwoty 13 071,77 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 13 kwietnia 2020 r. do dnia zapłaty tytułem świadczenia nienależnego.

Powodowie wnieśli również roszczenia ewentualne. Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów zwrotu kosztów procesu, a w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych (pozew – k. 3 – 14; pismo procesowe z 18 lutego 2021 r. - k. 181 -183; pismo procesowe z 29 sierpnia 2022 r. - k. 256 – 258).

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że 10 lutego 2006 roku zawarli z pozwanym umowę kredytu hipotecznego. Zdaniem powodów zawarta przez strony umowa jest typowym przykładem umowy kredytu waloryzowanego do waluty obcej - franka szwajcarskiego. W związku z takim jej ukształtowaniem umowa ma charakter umowy nienazwanej. Nie jest to umowa kredytu w rozumieniu art.69 Prawa bankowego. Pozwany jako instytucja bankowa, nie mógł zawrzeć przedmiotowej umowy, co więcej wprowadził powodów w błąd wskazując, że zawierana umowa stanowi umowę kredytu bankowego. Powodowie podnosili, że w stosunku do umowy zachodzi zarówno nieważność materialna, jak i nieważność formalna, dokonanej czynności. Nieważność materialną należy łączyć z treścią zawartej umowy, która stoi w sprzeczności z art.69 Prawa bankowego oraz z zasadami współzycia społecznego, zaś nieważność formalną należy łączyć z brakiem możliwości zawarcia umowy nienazwanej przez bank z konsumentem.

Dodatkowo powodowie wskazali, że m. in. w § 2 ust. 2, § 5 ust. 3-5, § 13 ust. 1 i 7 oraz w § 22 ust. 1 i 2 części ogólnej umowy zawarte są klauzule waloryzacyjne, które stanowią klauzule niedozwolone, w rozumieniu art.385¹ § 1 k.c. i jako takie nie wiążą powodów. Wyeliminowanie tych klauzul z umowy winno skutkować uznaniem całej umowy za nieważną. W konsekwencji uznania umowy za nieważną strony winny zwrócić sobie wzajemnie to co świadczyły na podstawie umowy.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) Bank (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie solidarnie od powodów zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu stanowiska pozwany zakwestionował roszczenie co do zasady, jak i co do wysokości. Zdaniem pozwanego umowa jest ważna, gdyż nie jest sprzeczna z ustawą, zasada walutowości, ani nie zawiera klauzul abuzywnych. Pozwany wskazywał, że kwestionowane klauzule nie kreowały praw i obowiązków powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, ani tym bardziej nie naruszały ich interesów w stopniu rażącym. Wyklucza to tym samym możliwość uznania tych klauzul za postanowienia niedozwolone. Nadto podniósł, że kredytobiorcy zdecydowali się na zaciągnięcie kredytu denominowanego w walucie obcej przyjmując przy tym na siebie ryzyko kursowe i złożyli oświadczenie o świadomości tego ryzyka (odpowiedź na pozew – k. 87 – 114v.; pismo procesowe z dnia 24 października 2022 r., k. 264 - 270).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Dnia 25 stycznia 2006 r. G. P. i A. P., zwrócili się do pozwanego, z wnioskiem o udzielenie kredytu w kwocie 140 000,00 zł na budowę domu. W okienku „waluta kredytu” spośród dostępnych walut „PLN”, „CHF”, „EUR”, (...), zakreśli kratkę „CHF”. Wniosek został złożony na gotowym formularzu sporządzonym przez bank, który uzupełnili powodowie (wniosek – k. 119 -121v).

Dnia 10 lutego 2006 r. G. P. i A. P. jako kredytobiorcy zawarli z (...) Bankiem (...) Spółką Akcyjną w W. (zwany dalej: (...) SA) umowę kredytu hipotecznego mieszkaniowego (...) nr (...) (zwaną dalej (...)). Umowa została sporządzona

przez Kredytodawcę z wykorzystaniem stosowanego przez niego wzorca umownego (umowa kredytu hipotecznego mieszkaniowego (...)) – k. 22 - 27).

Na podstawie Umowy Kredytodawca udzielił Kredytobiorcom kredytu w kwocie 58 140,00 CHF z przeznaczeniem na potrzeby własne, tj. budowę domu jednorodzinnego położonego w J., dz. nr ew.(...) (§ 2 ust.1 i 2 Umowy).

§ 5 umowy przewidywał, że wypłata kredytu będzie dokonana w transzach, kredytobiorcy, w formie przelewu na wskazany rachunek – zgodnie z pisemną dyspozycją kredytobiorcy, z uwzględnieniem postanowień § 4. Całkowita wypłata kredytu nastąpi do dnia 31 grudnia 2006 r. (§ 5 ust. 2 umowy). Kredyt może być wypłacany: 1) w walucie wymiennej – na finansowanie zobowiązań za granicą i w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego; 2) w walucie polskiej – na finansowanie zobowiązań w kraju (§ 5 ust. 3 pkt 1) – 2) umowy). W przypadku określonym ust. 3 pkt 2) stosuje się kurs kupna dla dewiz (aktualna tabela kursów) obowiązujący w (...) S.A. w dniu realizacji zlecenia płatniczego (§ 5 ust. 4 umowy), natomiast w przypadku wypłaty kredytu w walucie wymiennej stosuje się kursy kupna/sprzedaży dla dewiz (aktualna tabela kursów), obowiązujące w (...) S.A. w dniu zlecenia płatniczego (§ 5 ust. 5 umowy).

Zgodnie z 6 § ust. 1 umowy, (...) S.A. pobiera odsetki od kredytu w walucie kredytu według zmiennej stopy procentowej, w stosunku rocznym, której wysokość jest ustalana w dniu rozpoczynającym pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej, jako suma stawki referencyjnej i stałej marży. Pierwszy okres obowiązywania stawki referencyjnej rozpoczyna się w dniu wypłaty kredytu albo pierwszej transzy. Trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej kończą się w dniu poprzedzającym dzień, który datą odpowiada dniowi, w którym rozpoczął się poprzedni trzymiesięczny okres obowiązywania stawki referencyjnej, z uwzględnieniem zasad liczenia terminów oznaczonych w miesiącach, przewidzianych w przepisach kodeksu cywilnego.

W dniu zawarcia umowy stawka referencyjna wynosiła 1,0517%, marża wynosiła 2,0 p.p. a oprocentowanie kredytu wynosiło 3,0517% w stosunku rocznym. Dla celów ustalenia stawki referencyjnej (...) S.A. miało się posługiwać stawką LIBOR lub EURIBOR publikowaną odpowiednio o godz. 11:00 GMT lub 11:00 na stronie informacyjnej Reuters, w drugim dniu poprzedzającym dzień rozpoczynający pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej, zaokrągloną według matematycznych zasad do czterech miejsc po przecinku. W przypadku braku notowań stawki referencyjnej LIBOR lub EURIBOR dla danego dnia do wyliczenia stopy procentowej stosuje się odpowiednio notowania z dnia poprzedzającego, w którym było prowadzone notowanie stawki LIBOR lub EURIBOR. Za dzień braku notowań stawki LIBOR lub EURIBOR uznaje się ponadto dzień uznany na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej za dzień wolny od pracy (§ 6 ust. 2 umowy).

Zmiana wysokości stawki referencyjnej powoduje zmianę wysokości oprocentowania kredytu o taką samą liczbę punktów procentowych (§ 6 ust. 3 umowy).

Zgodnie z § 7 umowy kredytu odsetki miały być obliczane miesięcznie od kwoty zadłużenia z tytułu kredytu według obowiązującej w tym okresie zmiennej stopy procentowej dla kredytu, począwszy od dnia wypłaty kredytu lub pierwszej transzy, do dnia poprzedzającego spłatę kredytu włącznie.

(...) S.A. prowizja od udzielonego kredytu, zgodnie z Taryfą w wysokości 1,6% kwoty kredytu, tj. kwota 930,24 CHF, miała zostać potrącona przez (...) SA z wypłaconej kwoty kredytu lub pierwszej transzy w walucie kredytu w dniu wypłaty (§ 10 ust. 1 umowy). Prowizja od udzielonego kredytu nie podlega zwrotowi (§ 10 ust. 2 umowy).

Zgodnie z § 11 ust. 1 umowy zabezpieczeniem spłaty kredytu były: hipoteka zwykła w kwocie 58.140,00 CHF (co stanowiło równowartość 142.670,00 zł wg kursu średniego na dzień złożenia wniosku) oraz hipoteka kaucyjna do kwoty 17.442,00 CHF (co stanowiło równowartość 42.800,00 zł wg kursu średniego na dzień złożenia wniosku) na nieruchomości położonej w J., dz. Nr (...), w księdze wieczystej KW nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy w

Zgorzelcu; klauzula potrącenia środków z rachunku (...); weksel in blanco wystawiony przez Kredytobiorców na rzecz (...) SA wraz z deklaracją wystawcy weksla; weksel in blanco wystawiony przez Kredytobiorców na rzecz (...) SA wraz z deklaracją wystawcy weksla; cesja praw na rzecz banku z polisy ubezpieczeniowej kredytowanej nieruchomości wystawiona co najmniej na kwotę kredytu przez towarzystwo ubezpieczeniowe akceptowane przez (...) SA.

Do czasu ustanowienia zabezpieczenia kredytu, o którym mowa w ust. 1 pkt. 1, kredytobiorca dokona zabezpieczenia w formie ubezpieczenia kredytu w (...) S.A. Miesięczny koszt ubezpieczenia wynosił 0,0542% kwoty kredytu przeliczonej po (...) na dzień podpisania umowy (§ 11 ust. 2 umowy). Dokumentację związaną z prawnym zabezpieczeniem stanowią: klauzula potrącenia środków z rachunku (...); weksel in blanco na rzecz (...) SA wraz z deklaracją wystawcy weksla oraz oświadczenie o poddaniu się egzekucji; cesja praw z polisy ubezpieczeniowej (§ 11 ust. 3 umowy).

W § 12 umowy ustalono zasady spłaty kredytu przez kredytobiorcę. Po okresie karencji, kredytobiorca będzie spłacał zadłużenie z tytułu kredytu i odsetek do dnia 1 lutego 2031 r. w ratach annuitetowych (§ 12 ust. 4 umowy).

Spłata zadłużenia Kredytobiorcy z tytułu kredytu i odsetek następuje w drodze potrącenia przez (...) swoich wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu w rachunku oszczędnościowo - rozliczeniowego Kredytobiorcy (§ 13 ust. 1 umowy). Kredytobiorca wyraża zgodę na potrącenie wyrażone w ust. 1 (§ 13 ust. 2 umowy). Potrącenia środków z rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego w walucie polskiej następuje w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, według obowiązującego w (...) S.A. w dniu wymagalności, kursu sprzedaży dla dewiz (aktualna Tabela kursów) (§ 13 ust. 7 umowy).

Niespłacenie przez Kredytobiorcę części albo całości raty w terminie umownym spowoduje, że należność z tytułu zaległej spłaty staje się zadłużeniem przeterminowanym

i może zostać przez (...) przeliczona na walutę polską według kursu sprzedaży dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązującego w (...) S.A. w dniu, o którym mowa w § 13 ust. 3 (§ 18 ust. 1 umowy). Brak środków na rachunku przeznaczonym do spłaty,

w wyznaczonym terminie, skutkuje niespłaceniem raty lub zadłużenia (§ 18 ust. 2 umowy). Za każdy dzień kalendarzowy w okresie utrzymywania się zadłużenia przeterminowanego

z tytułu kredytu bank pobiera odsetki według obowiązującej w tym okresie stopy procentowej dla kredytów przeterminowanych i kredytów postawionych, po upływie okresu wypowiedzenia, w stan natychmiastowej wymagalności nie będących przedmiotem postępowania ugodowego, ustalaną w uchwale Zarządu (...) S.A. Stopa procentowa dla kredytów przeterminowanych nie może być wyższa niż czterokrotność kredytu lombardowego NBP. Zmiana stopy procentowej uzależniona jest od zmiany kredytu lombardowego NBP (§ 18 ust. 4 umowy). Okres zadłużenia przeterminowanego liczony jest od dnia powstania zadłużenia przeterminowanego do dnia poprzedzającego spłatę tego zadłużenia włącznie (§ 18 ust. 5 umowy).

Jeżeli spłata zadłużenia przeterminowanego i odsetek nastąpi w walucie innej niż waluta polska: 1) w formie bezgotówkowej – kwota wpłaty zostaje przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej – według kursu kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów Banku), obowiązującego w (...) SA w dniu wpływu środków; 2) w formie gotówkowej – kwota wpłaty zostaje przeliczona na kwotę stanowiącą równowartość w walucie polskiej – według kursu kupna dla pieniędzy (aktualna Tabela kursów Banku), obowiązującego w (...) SA w dniu wpływu środków (§ 19 umowy).

W przypadku nadpłaty, wypłata kwoty nadpłaty zostanie dokonana w formie przelewu na wskazany rachunek w walucie polskiej, przy zastosowaniu kursu kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów), obowiązującego w (...) S.A. w dniu wypłaty (§ 22 ust. 2 umowy).

§ 26 ust. 1 umowy przewidywał, że (...) SA może rozwiązać umowę bez wypowiedzenia w przypadku stwierdzenia, że informacje podane we wniosku o udzielenie kredytu lub dokumenty, na podstawie których podjęto decyzję o udzieleniu kredytu są nieprawdziwe.

Zgodnie z § 30 ust. 1 umowy Kredytobiorca oświadczył, że poniesie ryzyko zmiany kursów walutowych.

§ 34 umowy stanowi, iż w zakresie nieuregulowanym w Umowie stosuje się przepisy kodeksu cywilnego oraz inne powszechnie obowiązujące przepisy prawa.

Dnia 2 listopada 2006 r. G. P. i A. P., zwrócili się do pozwanego, z wnioskiem o udzielenie kredytu w kwocie 15 000,00 zł na budowę domu. W okienku „waluta kredytu” spośród dostępnych walut „PLN”, „CHF”, „EUR”, (...), zakreśli kratkę „CHF”. Wniosek został złożony na gotowym formularzu sporządzonym przez bank, który uzupełnili powodowie (wniosek – k. 122 -123v).

W pkt 9 wniosku kredytowej treści wniosku kredytowego zawarto oświadczenie wnioskodawców o następującej treści:

„Oświadczam, że:

1) nie skorzystałem/liśmy z przedstawionej mi w pierwszej kolejności przez (...) S.A. oferty w walucie polskiej i dokonałem/liśmy wyboru oferty w walucie wymiennej, mając pełną świadomość ryzyka związanego z kredytami/pożyczkami zaciągniętymi w walucie wymiennej, polegającego na tym, iż:

a) w przypadku wzrostu kursów walut podwyższeniu ulega zarówno rata spłaty jak i kwota zadłużenia, wyrażone w walucie polskiej,

b) w przypadku wypłaty kredytu/pożyczki w walucie polskiej, kredyt/pożyczka jest wypłacany/a po ustalonym przez (...) SA kursie kupna dewiz (kursy walut zamieszczone są w Tabeli kursów (...) SA),

c) w przypadku spłaty kredytu/pożyczki w walucie polskiej kredyt/pożyczka jest spłacany/a po ustalonym przez (...) SA kursie sprzedaży dla dewiz (kursy walut zamieszczone są w Tabeli kursów (...) SA)

2) zostałem/zostaliśmy poinformowani o ryzyku zmiany stóp procentowych polegającą na tym, iż w przypadku wzrostu stawki referencyjnej podwyższeniu ulega oprocentowanie kredytu/pożyczki, które spowoduje wzrost raty spłaty,

3) poniosę/poniesiemy ryzyko zmiany kursów walutowych oraz zmiany stóp procentowych,

4) zostałem/zostaliśmy poinformowany/ni, iż w przypadku kredytu/pożyczki udzielanej w walucie wymiennej w rozliczeniach między klientami a (...) SA w obrocie dewizowym stosuje się ustalone przez (...) SA kursy walut obcych w złotych (kursy walut zamieszczone są w Tabeli kursów (...) SA),

5) (...).”

Wniosek został własnoręcznie podpisany przez powodów (wniosek k. 122 – 134v.).

Aneks nr (...) do umowy kredytu mieszkaniowego nr nr (...) z dnia 10.02.2006 r. zawartym w dniu 20 listopada 2006 r. pozwany Bank zwiększył kwotę udzielonego powodom kredytu o kwotę 6 449,67 CHF. Aneks zmieniono zapisy § 11 pkt. 1 ust. 1 umowy oraz dodano § 2 ust. 3, § 4 pkt 3, § 11 pkt 1 ust. 3 i 4, § 30 pkt 7 (aneks nr (...) – k. 28 – 29).

Na mocy Aneksu nr (...) do umowy kredytu podpisanego w dniu 8 czerwca 2016 r. powodowie zostali uprawnieni do spłaty kredytu bezpośrednio w walucie obcej (aneks nr (...) – k. 30 – 31).

Kredyt został wypłacony w sześciu transzach, pierwsza transza 5 maja 2006 r. w wysokości 8 356,31 CHF (stanowiącej równowartość 20 000,00 zł, zastosowany kurs 2,3934), druga transza 5 czerwca 2006 r. w wysokości 12 150,00 CHF (stanowiącej równowartość 30 012,93 zł, zastosowany kurs 2, 4702), trzecia transza 19 lipca 2006 r. w wysokości 11 915,00 CHF (stanowiącej równowartość 30 004,35 zł, zastosowany kurs 2,5182), czwarta transza 22 sierpnia 2006 r. w wysokości 12 400,00 CHF (stanowiącej równowartość 30 036,52 zł, zastosowany kurs 2,4223), piąta transza 22 września 2006 r. w wysokości 12 388,45 CHF (stanowiącej równowartość 30 289,76 zł, zastosowany kurs 2,4450),

szósta transza 22 listopada 2006 r. w wysokości 6 449,67 CH (stanowiącej równowartość 15 050,95 zł, zastosowany kurs 2,3336) (zaświadczenie – k. 39 - 48, dyspozycje wypłaty transzy kredytu – k. 129 - 133).

Z tytułu wykonania Umowy powodowie od czerwca 2006 r. do czerwca 2020 r. wpłacili na rzecz Banku łącznie kwoty 73 280,42 zł oraz 13 071,78 CHF tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych (zaświadczenie – k. 39 -48).

Powodowie chcieli wybudować dom i na ten cel potrzebowali kredytu. W banku poinformowano ich, że kredyt w złotych jest dla nich mniej korzystny niż kredyt we frankach szwajcarskich. Zapewniano ich jednocześnie, że wzrost kurs franka jest minimalny. Nie przekazano im, że saldo kredytu w PLN będzie zależało również od kursu oraz, że bank ustala tabele kursowe i na jakiej podstawie. W dacie zawierania umowy powodowie otrzymywali dochody w złotych (zeznania powodów, protokół k. 224 - 225).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o wymienione uprzednio dokumenty, których wartości dowodowej strony nie kwestionowały. Sąd również nie znalazł podstaw, aby odmówić im wiarygodności. Sąd oparł się również na oświadczeniach stron niekwestionowanych przez stronę przeciwną (art. 229-230 k.p.c.).

Wysokość świadczeń spełnionych przez powodów na rzecz pozwanego w okresie od czerwca 2006 r. do czerwca 2020 r. Sąd ustalił na podstawie zaświadczenie pozwanego (k. 39 -48).

Ostatecznie Sąd uznał zeznania świadka K. W. (k.224) za niemające znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. W swych zeznaniach przedstawiła ona ogólne zasady dotyczące udzielania kredytów hipotecznych w pozwanym banku, świadek nie pamiętała powodów.

Na podstawie art.235² § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął dowód z opinii biegłego wnioskowany przez strony gdyż zdaniem Sądu przeprowadzenie tego dowodu było zbędne z punktu widzenia rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy.

Sąd zważył co następuje.

Powodowie domagali się w przedmiotowej sprawie ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu mieszkaniowego (...) nr (...) zawartej między powodami a pozwanym w dniu 10 lutego 2006 r. oraz zapłaty kwoty 73 280,42 zł oraz 13 071,77 CHF zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia w związku z nieważnością umowy kredytu hipotecznego.

I Zgodnie z art. 58 k.c.

§ 1. Czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy.

§ 2. Nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

§ 3. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Zdaniem Sądu umowa kredytowa którą zawarły strony jest nieważna, ponieważ wykracza poza granice swobody umów określone w art. 353¹ k.c.

Zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997 roku prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony umowy kredytu, tekst jedn. Dz. U. z 2002 r., nr 72, poz. 665 ze zm.), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych

z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Jak stanowi ust. 2 art. 69 prawa bankowego umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Z postanowień umowy kredytu przytoczonych wyżej i odsyłających do tabel bankowych w zakresie ustalania kursów CHF stosowanych do przeliczania zobowiązań stron wynikających z tej umowy wynika jednoznacznie, że warunki umowy dotyczące ustalania kursów waluty CHF, które miały zastosowanie do ustalania wysokości salda kredytu jak i wysokości rat kapitałowo-odsetkowych dawały pozwanemu bankowi uprawnienie do dowolnego kształtowania zobowiązań drugiej strony umowy. W tym zakresie postanowienia umowy nie zawierały żadnych ograniczeń, pozwalając bankowi na niczym nieograniczone ustalanie kursu CHF w swoich tabelach, a tym samym wysokości zobowiązań kredytobiorcy. Zasadą kształtowania stosunków zobowiązaniowych jest równouprawnienie ich stron, czyli brak uprzywilejowanej pozycji jednego podmiotu w stosunku do drugiego. W konsekwencji nie jest dopuszczalne, aby postanowienia umowne dawały jednej ze stron uprawnienie do kształtowania według swojej woli zakresu obowiązków drugiej strony. Byłoby to sprzeczne z naturą stosunku zobowiązaniowego. (zob. SN w uchwale 7 sędziów z dnia 22 maja 1991 r., sygn. akt III CZP 15/91). W sytuacji, gdy oznaczenie świadczenia zostało pozostawione jednej ze stron, powinno być ono oparte na obiektywnej podstawie, nie zaś pozostawione do swobodnego uznania strony. W przeciwnym wypadku zobowiązanie należałoby z reguły uznać za nieważne (zob. Agnieszka Pyrżyńska w Systemie Prawa Prywatnego, Prawo zobowiązań – część ogólna, tom 5, pod redakcją prof. dr hab. Ewy Łętowskiej, str. 205). Tak nie było w przypadku przedmiotowej umowy, w której nie znalazły się żadne kryteria zgodnie z którymi miałyby być ustalany kurs CHF. Jej zapisy nie przewidywały też żadnej możliwości wpływania przez kredytobiorcę na wysokość tego kursu. Nie ma przy tym znaczenia w jaki sposób bank ustalał kursy CHF w swoich tabelach do których odwoływały się postanowienia umowy oraz to czy kurs ten był zbliżony do kursu rynkowego. Sama bowiem możliwość kształtowania go w dowolny sposób przesądza o tym, że tak ukształtowany stosunek zobowiązaniowy jest sprzeczny z jego naturą (por. wyrok Sądu Najwyższego z 1 kwietnia 2011 roku III CSK 206/10, postanowienie Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2003 roku, III CZP 82/02, wyrok Sądu Najwyższego z 5 czerwca 2014 roku IV CSK 585/13).

Konsekwencją poczynionych wyżej ustaleń jest także to, że nie sposób uznać, że postanowienia przedmiotowej umowy określają w wystarczający sposób wysokość zobowiązań jej stron. Możliwość dowolnego ustalania kursu CHF przez bank powoduje, że nie można ustalić na podstawie postanowień umowy jaka będzie wysokość zobowiązania kredytobiorcy w dacie wypłaty kredytu, jak i w trakcie wykonywania umowy przez kredytobiorcę (saldo) i jaka będzie wysokość zobowiązań kredytobiorcy z tytułu obowiązku zapłaty rat kapitałowo-odsetkowych. Wszystkie te wartości mogą być dowolnie kształtowane przez bank poprzez ustalanie kursu CHF. Powoduje to sprzeczność umowy z bezwzględnie obowiązującymi przepisami art. 69 prawa bankowego.

Sąd podziela zapatrywanie wyrażone w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 grudnia 2021 r. (V ACa 587/20), w którym wskazano, że „sporna umowa naruszała w tym zakresie art. 353¹ k.c. Uderzała bowiem w naturę, istotę stosunków obligacyjnych, opartych na zasadzie konsensualności, wykluczającej pozostawienie jednej ze stron umowy, w tym zwłaszcza silniejszej ekonomicznie, uprawnienia do określenia wysokości własnego zobowiązania, a przede wszystkim wysokości świadczeń wypełnianych przez następne lata przez drugą jej stronę. Taka sytuacja występuje w tego rodzaju umowach kredytowych, w których podstawą ustalenia tych świadczeń jest kurs waluty, w tym CHF, określony w tabeli kursowej banku, na którym spoczywał w istocie tylko obowiązek podania ustalanych kursów do wiadomości klientów, jak wynika z art. 111 ust. 1 pkt 4 Prawa bankowego, czyli którego nie ograniczały żadne reguły prawne związane z ustaleniem kursów konkretnych walut na swoje potrzeby, w tym w celu obliczania wysokości zobowiązań klientów. (...) W ocenie Sądu Apelacyjnego, trafnie Sąd Okręgowy przyjął, że treść umowy łączącej strony nie określała „kwoty kredytu” w sposób wymagany w art. 69 ust. 2 pkt 2 Prawa bankowego, i nie

przeoczył, że sprzeczność tej umowy z tym przepisem przemawiała za koniecznością ustalenia jej nieważności w całości oraz od daty jej podpisania przez strony. Analizę ust. 1 art. 69 w połączeniu z ust. 2 pkt 2 należy uzupełnić oceną treści dodanego w 2011 r. pkt 4a ust. 2. Pojawienie się tego przepisu nie wpłynęło istotnie na ocenę konstrukcji umów kredytowych, lecz miało wpływ na sposób ustalania w ich treści mechanizmu waloryzacyjnego, czyli przeliczania złotego na walutę obcą według kursu, zasady ustalania, którego winny zostać w takich umowach określone. Przyjając na tej podstawie należy, że „kwotą kredytu” indeksowanego do CHF nie jest kwota wyrażona nominalnie w złotych w jednym z początkowych zapisów takiej umowy, lecz kwota wypłacana kredytobiorcy ze strony banku na zasadach określonych w umowie, na podstawie przeliczenia dokonywanego przez bank zgodnie z jej postanowieniami. W ust. 1 art. 69 Prawa bankowego jednoznacznie zostało zapisane, że bank zobowiązuje się „oddać do dyspozycji kredytobiorcy (...) kwotę środków pieniężnych”, a klient banku „do zwrotu wykorzystanego kredytu”, czyli kwoty otrzymanej od banku, powiększonej o odsetki (oprocentowanie) „oraz do zapłaty prowizji od udzielonego kredytu”, która nie jest jego częścią. Z pkt 4a ust. 2 art. 69 Prawa bankowego również jasno wynika, że umowa winna określać sposób ustalania „kursu walut”, na podstawie którego wyliczana jest „kwota kredytu” i „raty kapitałowo – odsetkowe”. Ogólny wniosek wynikający wprost z przytoczonych zapisów można sprowadzić więc do jasnego stwierdzenia, że „kwota kredytu” indeksowanego do CHF to świadczenie wypłacone w walucie polskiej na rzecz kredytobiorcy, a nie kwota wyrażona w złotych w początkowych zwykle zapisach umowy tego rodzaju. Z punktu zaś 2 ust. 2 art. 69 Prawa bankowego wprost wynika, że ustalana poprzez przeliczenie kursowe „kwota kredytu” powinna zostać nominalnie oznaczona w takiej umowie już w dacie jej zawarcia, nie zaś w momencie uruchamiania kredytu na wniosek kredytobiorcy, składany po upływie nawet znacznego czasu od jej zawarcia. Jeśli więc, przykładowo, umowa dotyczy kredytu oznaczonego w jej treści na 100000 zł, indeksowanego do CHF, kurs zaś CHF do złotego z daty wypłaty tego świadczenia pozwala na jego przeliczenie na 95000 zł, kwotą kredytu udzielonego jest wypłacona kredytobiorcy kwota 95000 zł, nie zaś określona w umowie kwota wyrażona w CHF albo nawet przeliczona na złote według innego kursu z daty zawarcia umowy.”

Konsekwencją podniesionych wyżej okoliczności jest ustalenie, że przedmiotowa umowa kredytu jest nieważna.

II Przyjmując natomiast, że umowa ta jest zgodna co do zasady z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa należałoby poczynić ustalenia czy postanowienia tej umowy nie stanowią klauzul abuzywnych.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Z przepisów tych wynika więc, że niedozwolonymi postanowieniami umownymi są klauzule umowne, które spełniają łącznie trzy przesłanki tj.: zawarte zostały w umowach z konsumentami, kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają jego interesy. Kontrola abuzywności postanowień umowy jest wyłączona, gdy postanowienie takie zostało indywidualnie uzgodnione z konsumentem lub gdy określa główne świadczenia stron i jest sformułowane w sposób jednoznaczny. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 27 lutego 2019 r. w sprawie II CSK 19/18 postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy, słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby takie postanowienie w drodze negocjacji indywidualnych. Natomiast w celu ustalenia, czy klauzula rażąco narusza interesy konsumenta, należy wziąć przede wszystkim pod uwagę, czy pogarsza ona jego położenie prawne w stosunku do tego, które, w braku odmiennej umowy, wynikałoby z przepisów prawa, w tym dyspozytywnych. Natomiast rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję, na niekorzyść konsumenta praw i obowiązków wynikających z umowy, skutkujące niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelne traktowanie.

Powodowie w dacie zawierania umowy byli konsumentami w znaczeniu przewidzianym w art. 22¹ k.c.

Postanowienia umowy dotyczące ustalania kursów waluty nie były indywidualnie uzgodnione z kredytobiorcami. Brak indywidualnego uzgodnienia tych postanowień wynika z samego sposobu zawarcia umowy tj. zastosowania przez bank

wzorca umowy. Jest oczywiste, że w takim przypadku kredytobiorca nie ma żadnego wpływu na postanowienia umowy w tej części. Ponadto, jeśli tak było, to na banku spoczywa ciężar dowodu w tym zakresie zgodnie z art. 385¹ par. 4 k.c.

Zdaniem Sądu wskazane wyżej klauzule umowne w zakresie ustalającym zasady przeliczania zobowiązań stron wynikających z umowy z CHF na PLN (bądź odwrotnie) i ustalania kursów walut mających do tego zastosowanie nie są głównymi świadczeniami stron, co umożliwia ich kontrolę pod względem abuzywności. Te postanowienia dotyczą kwestii niemających istotnego znaczenia z punktu widzenia istoty stosunku zobowiązaniowego łączącego strony. Istotą umowy kredytu jest bowiem zobowiązanie banku do oddania do dyspozycji kredytobiorcy określonej kwoty środków pieniężnych oraz zobowiązanie kredytobiorcy do zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami.

Powyższe ustalenia pozwalają na ocenę postanowień umowy w świetle pozostałych przesłanek abuzywności, tj. sprzeczności z dobrymi obyczajami i rażącego naruszenia interesów konsumenta. W sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszają interesy konsumenta postanowienia umowne godzące w równowagę kontraktową stron, a także te, które zmierzają do wprowadzenia konsumenta w błąd, wykorzystując jego zaufanie i brak specjalistycznej wiedzy. Klauzula dobrych obyczajów nawiązuje do wyobrażeń o uczciwych, rzetelnych działaniach stron, a także do zaufania, lojalności, jak również - w stosunkach z konsumentami - do fachowości. Zatem sprzeczne z dobrymi obyczajami są takie działania, które zmierzają do dezinformacji lub wywołania błędnego mniemania konsumenta (czy szerzej klienta), wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron, nierównomiernego rozłożenia praw i obowiązków między partnerami kontraktowymi (por. M. Bednarek w: System Prawa Prywatnego Tom 5 Prawo zobowiązań - część ogólna, 2013, s.766.). Przypomnieć w tym miejscu trzeba to co zostało przytoczone wyżej, że warunki umowy dotyczące ustalania kursów waluty CHF dawały pozwanemu bankowi uprawnienie do dowolnego kształtowania zobowiązań drugiej strony umowy. W tym zakresie postanowienia umowy nie zawierały żadnych ograniczeń, pozwalając bankowi na niczym nieograniczone ustalanie kursu CHF w swoich tabelach, a tym samym wysokości zobowiązań kredytobiorców. Nie ma przy tym znaczenia to, w jaki sposób bank rzeczywiście ustalał kurs w trakcie wykonywania umowy i jaka była relacja kursu banku do kursu rynkowego. Są to okoliczności obojętne na gruncie art. 385² k.c., jak również oceny możliwego naruszenia interesów konsumenta (por. uchwała 7 sędziów SN w sprawie III CZP 27/18). Zdaniem Sądu postanowienia te są oczywiście sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszają interesy kredytobiorców. Wobec tego kredytobiorcy nie są tymi postanowieniami związani.

III Zdaniem Sądu uprawniona jest również wykładania zakładająca, że postanowienia umowy stanowiące jako całość klauzulę waloryzacyjną (denominacyjną) odnoszą się do głównych świadczeń stron umowy kredytu. Obowiązek określenia wysokości udzielonego kredytu i obowiązek spłaty rat są głównymi obowiązkami stron umowy o kredyt. Skoro tak, to znaczy, że o ich ewentualnym abuzywnym charakterze można byłoby mówić tylko wówczas, gdyby nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

W orzecznictwie TSUE wyrażono wielokrotnie pogląd na tle umów kredytu, że klauzule dotyczące ryzyka wymiany (klauzule zakładające indeksację lub denominację) określają główny przedmiot umowy kredytu, w związku z czym obiektywna możliwość utrzymania obowiązującego przedmiotowej umowy kredytu może być niepewna. Jeśli chodzi o kategorię warunków umownych mieszczących się w pojęciu „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, Trybunał orzekł, że należy uważać za nie te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (wyrok TSUE z dnia 20 września 2018 r., (...) Bank (...), C-51/17, EU:C:2018:750; wyrok TSUE z dnia 14 marca 2019 r., D., C 118/17, EU:C:2019:207, pkt 48, 52; wyrok TSUE z dnia 3 października 2019 r., D., C-260/18, wyrok TSUE z dnia 20 września 2017 r., A. i in., C-186/16, EU:C:2017:703). Zdaniem Sądu nie sposób bowiem „oderwać” klauzul indeksacyjnych od głównych świadczeń stron. O ile w przypadku kredytu indeksowanego, w umowie określono świadczenie główne banku w postaci kwoty kredytu w złotych polskich, która to kwota została oddana do dyspozycji kredytobiorcy, to usunięcie klauzuli indeksacyjnej czyni niemożliwym ustalenie świadczenia kredytobiorcy tj. wysokości raty, którą zgodnie z umową miał on spłacać. Pogląd taki prezentowany jest również w orzecznictwie sądów polskich (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie - VI Wydział Cywilny z dnia 28 listopada 2019 r., VI ACa 232/19; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie - I Wydział

Cywilny z dnia 5 lipca 2019 r., I ACa 996/18; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku - I Wydział Cywilny z dnia 8 sierpnia 2019 r., I ACa 126/19, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie - I Wydział Cywilny z dnia 13 listopada 2019 r. I ACa 674/18).

Zdaniem Sądu analizowanych postanowień umownych nie można było uznać za jednoznaczne, skoro odsyłały do nieokreślonych w umowach wielkości, a mianowicie kursów z tabel kursów walut obowiązujących w pozwanym banku. Wysokości kursów walut nie dało się ustalić w świetle treści umowy, która nie przesądzała, w jaki sposób kursy sprzedaży i kupna z tabel banku będą określane. W chwili zawarcia umowy strona powodowa, ani przedstawiciele banku, którzy zawierali z nią umowę, nie znali konkretnych wartości, jakie mogły się pojawić w tabeli kursów obowiązującej w banku w dniu przeliczania kwoty kredytu na CHF, ani w dniach wyliczania kolejnych rat. Umowa nie określała podstaw, aby je ustalić. Wysokości kursów walut z tabel banku została pozostawiona swobodzie banku. Wymienione postanowienia należało zatem ocenić jako niejednoznaczne.

Nie można bowiem uznać za jasne postanowienia umowy, które polega na zobowiązaniu się do indeksowaniu kredytu do waluty obcej poprzez pomnożenie ustalonej kwoty kredytu przez dowolnie wybrany przez bank kurs waluty obcej. Podobnie przy określaniu wysokości raty, która miała być obliczona poprzez pomnożenie kwoty w walucie obcej przez kurs sprzedaży tej waluty wskazany w tabeli banku w dniu spłaty raty.

Ponadto wskazać należy, że strona powodowa nie została poinformowana, że zawierając umowę kredytu indeksowanego, ponosi nieograniczone ryzyko kursowe, które z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla niej trudne lub wręcz niemożliwe do udźwignięcia w przypadku spadku wartości waluty, w której otrzymują wynagrodzenie (PLN) w stosunku do waluty obcej, w której kredyt został udzielony (CHF). W tym celu bank winien przedstawić ewentualne wahania kursów wymiany i ryzyko wiążące się z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej, w celu podjęcia przez kredytobiorców świadomych i rozważnych decyzji. Wymóg ten oznacza, że warunek dotyczący ryzyka kursowego musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości spadku wartości waluty krajowej względem waluty obcej, w której kredyt był indeksowany, ale również oszacować - potencjalnie istotne - ekonomiczne konsekwencje takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych (wyrok TSUE z 20 września 2018 r. w sprawie C-51/17, (...) Bank (...), pkt 78). W rozpoznawanej sprawie pozwany takiemu obowiązkowi nie podołał.

IV Na tym etapie konieczne jest więc ustalenie jakie są skutki uznania tych klauzul za abuzywne i w związku z tym za niewiążące kredytobiorców. Po wyeliminowaniu tych zapisów umowy nie jest możliwe ustalenie wysokości świadczenia kredytobiorcy, tj. ustalenie wysokości kwoty, która podlega zwrotowi na rzecz banku i która stanowi podstawę naliczenia odsetek należnych od kredytobiorców. Wobec niezgodnienia przez strony wysokości podstawowego świadczenia choćby jednej ze stron, umowę należy uznać za nieważną. Ponadto ustalenie, że umowa jest nieważna nie wywoła niekorzystnych skutków dla powodów. Ze stanowiska procesowego wynika, że powodowie zdają sobie sprawę z konsekwencji takiego rozstrzygnięcia, o które ostatecznie wnosili.

Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, wyjaśnił, że oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy. Wynika to zresztą z art. 385² k.c., który wprost stanowi, iż oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść. Oznacza to, że wejście w życie ustawy antyspreadowej nie mogło sanować abuzywnych od początku postanowień umownych.

Nie jest możliwe uzupełnienie umowy po wyeliminowaniu ww. klauzul abuzywnych, w ten sposób by pozostawić przedmiotową umowę kredytu w mocy.

Art. 58 § 1 k.c. stanowi, że czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Brak przepisów prawa, które przewidywałyby, że na

miejsce nieważnego postanowienia określającego kurs waluty do przeliczenia kwoty kredytu do wypłaty i raty kredytu wchodzi inne postanowienie. W szczególności nie istnieje żaden dyspozytywny przepis prawa, który znajdowałby zastosowanie w miejsce postanowień przewidujących indeksację kredytu. Stosowanie art. 358 § 2 k.c. jest niemożliwe, skoro nie obowiązywał on w dacie zawarcia umowy (wszedł w życie dopiero 24 stycznia 2009 roku), a brak jest przepisów przejściowych, które umożliwiłyby jego zastosowanie. Ponadto przepis ten przyznaje dłużnikowi uprawnienie do wykonania w walucie polskiej zobowiązania, które powinno być spełnione w walucie obcej. W przypadku przedmiotowej umowy kredytu zobowiązania stron miały być wykonane wyłącznie w walucie polskiej, zatem jest to przypadek nieobjęty hipotezą art. 358 § 2 k.c., który znalazłby zastosowanie tylko gdyby kredytobiorca miał obowiązek wykonać swe zobowiązania w walucie obcej, a tak w niniejszej sprawie nie jest. Ponadto przepis ten nie dotyczy również sytuacji określenia wysokości zobowiązania w walucie, co stanowi pierwszą przeszkodę do wykonania łączącej strony umowy bez nieważnych postanowień przewidujących odesłanie do tabel kursów banku.

Z kolei teza wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26 marca 2019 r. C-70/17 po pierwsze nie odnosi się do warunku umownego rozpatrywanego w niniejszej sprawie, a po drugie wynika z niej możliwość zastąpienia warunku umownego przepisem w nowym brzmieniu powstałym już po zawarciu umowy w sytuacji, gdy stwierdzenie nieważności umowy narazi konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje, co nie ma miejsca w niniejszej sprawie, gdyż zdaniem Sądu w okolicznościach niniejszej sprawy unieważnienie umowy jest najbardziej korzystne dla kredytobiorców.

Nawet jednak, gdyby przepis ten mógł znaleźć w sprawie zastosowanie, to i tak, skutkiem tego nie mogłoby być utrzymanie umowy w mocy. W okresie przed 24 stycznia 2009 r. nie istniał bowiem żaden przepis, który mógłby znaleźć zastosowanie w miejsce nieważnych postanowień umowy, zaś nieważność umowy stwierdza się ze skutkiem *ex tunc*. Niedopuszczalne byłoby zaś uznanie, że możliwa jest następcza konwalidacja umowy od początku nieważnej (zob. uzasadnienie Uchwały SN z dnia 4 kwietnia 1990 r., III CZP 7/90). Oznaczałoby to bowiem wsteczne działanie prawa, co jest sprzeczne z polskim porządkiem prawnym i co wprost wyklucza art. 3 k.c.

Warto również zauważyć, że gdyby ustawodawca chciał ustanowić skutek w postaci następczej konwalidacji nieważnych umów, to mógł to uczynić w nowelizacji prawa bankowego z dnia 29 lipca 2011 r. (Dz.U. Nr 165, poz. 984), a zamiast tego w art. 4 tej ustawy wskazał jedynie, że to strony powinny dokonać stosownej zmiany umowy. Ustawodawca postanowił zatem nie ingerować samodzielnie w umowy kredytu indeksowanego i denominowanego. Jednakże jednocześnie uznał, że niektóre z umów funkcjonujących na rynku wymagają stosownej korekty, a więc że ich treść jest wadliwa, a ich korekta jest niemożliwa na podstawie obowiązujących przepisów prawa.

Z kolei przepis art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. - Prawo wekslowe (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 160) jest przepisem ogólnym, a nie szczególnym i nie odnosi się do umów kredytu bankowego. Podobnie przepis art. 24 ustawy o NBP, zgodnie z którym zasady ustalania kursu złotego w stosunku do walut obcych ustala Rada Ministrów w porozumieniu z Radą (ust. 2). NBP ogłasza bieżące kursy walut obcych oraz kursy innych wartości dewizowych (ust. 3). Ponadto wskazać należy, że uchwała zarządu NBP nie jest źródłem powszechnie obowiązującego prawa i nie jest adresowana do konsumentów, nie reguluje w sposób szczególny kursów walut w umowach kredytu indeksowanego.

Z drugiej strony nie można również zastąpić nieważnych postanowień umowy w oparciu o zasady współzycia społecznego lub ustalone zwyczaje na podstawie art. 56 k.c. Ani zasady współzycia społecznego nie określają bowiem wysokości kursu waluty jaki powinien być przyjęty do przeliczenia kwoty kredytu do zwrotu oraz wysokości raty, ani nie istnieje żaden ustalony zwyczaj w tej sprawie. Gdyby było inaczej, to możliwe byłoby pozostawienie stosownej luki w każdej umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego i umowa w dalszym ciągu nadawałaby się do wykonania. Oczywiście jest jednak, że luka taka powodowałaby spory co do kursu jaki powinien być zastosowany, zaś umowa nie nadawałaby się do wykonania.

Ponadto w wyroku TSUE z dnia 18 listopada 2021 r. C-212/20 wskazano, że „artykuły 5 i 6 dyrektywy 93/13 z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz.UE L z 1993 r., Nr 95, s. 29) stoją na przeszkodzie temu, by sąd krajowy, który stwierdził nieuczciwy charakter warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej dyrektywy, dokonał wykładni tego warunku w

celu złagodzenia jego nieuczciwego charakteru, nawet jeśli taka wykładnia odpowiadałaby wspólnej woli stron.” Takie stanowisko zajął też TSUE w wyroku dnia 8 września 2022 roku w sprawie C-80/21, C-81/21 oraz C-82/21. Ponadto ustalenie, że umowa jest nieważna nie wywoła niekorzystnych skutków dla powodów. Ze stanowiska procesowego powodów wynika, że zdają sobie sprawę z konsekwencji takiego rozstrzygnięcia, o które ostatecznie wnosili.

V Przechodząc do oceny roszczenia o zapłatę Sąd uznał je za wykazane zarówno co do zasady jak i wysokości.

Zgodnie z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Zgodnie z art. 410 k.c.

§ 1. Przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego.

§ 2. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

W związku z ustaleniem, że łącząca strony umowa była nieważna powodowie na podstawie powyższych przepisów mogli domagać się zwrotu tego co na jej podstawie świadczyli na rzecz banku. Zdaniem Sądu nie było podstaw w obowiązujących przepisach do zasądzenia dochodzonej kwoty solidarnie na rzecz powodów. Stosownie do treści art. 369 k.c. zobowiązanie jest solidarne jeżeli to wynika z ustawy lub z czynności prawnej. Żadna ze wskazanych podstaw w okolicznościach przedmiotowej sprawy nie zachodzi. Powodowie alternatywnie domagali się zasądzenia dochodzonych kwot po połowie co Sąd uznał za uzasadnione.

Sąd uznał również, że roszczenie strony powodowej o zasądzenie odsetek za opóźnienie od dat wskazanych w żądaniu nie znajduje uzasadnienia w obowiązujących przepisach. W przedmiotowej sprawie powodowie powołali się na nieważność umowy dopiero w pozwie. Wobec tego Sąd zasądził odsetki ustawowe na podstawie art. 481 § 1 k.c. w związku z art. 455 k.c. Odsetki zostały zasądzone od 29 września 2020 r., czyli od dnia po upływie 7 dni od daty doręczenia pozwanemu odpisu pozwu. W pozostałym zakresie powództwo o zasądzenie odsetek zostało oddalone.

VI Sąd uznał także za nieuzasadniony zarzut pozwanego dotyczący przedawnienia dochodzonego roszczenia.

Z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie, roszczenia majątkowe ulegają przedawnieniu (art. 117 § 1 k.c.). Zgodnie z art. 117 § 2 k.c., po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu przysługuje roszczenie może uchylić się od jego zaspokojenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia. Zgodnie z art. 118 k.c. w brzmieniu obowiązującym od 9 lipca 2018 r. jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi sześć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. Jednakże koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata. W myśl art. 118 k.c. w brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw z dnia 13 kwietnia 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 1104) termin przedawnienia wynosił dziesięć lat. Zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 1104) do przysługujących konsumentowi roszczeń powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i w tym dniu jeszcze nieprzedawnionych, których terminy przedawnienia są określone w art. 118 i art. 125 § 1 ustawy zmienianej w art. 1, stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym. Powyższe oznacza, że w sprawie ma zastosowanie 10 letni termin przedawnienia. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej termin przedawnienia tego rodzaju roszczenia nie może zacząć biec, dopóki kredytobiorca nie dowie się o wadliwości swojej umowy (uchwała Sąd Najwyższego z 7 maja 2021 r. (III CZP 6/21), Wyrok TSUE z 10 czerwca 2021 r. C-776/19). W przedmiotowej sprawie powodowie o okolicznościach dotyczących wadliwości umowy kredytowej z pewnością nie dowiedzieli się przed okresem 10 lat poprzedzających wytoczenie powództwa.

Zdaniem Sądu roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia nie są roszczeniami o świadczenia okresowe. Mając na uwadze terminy świadczenia przez powodów i datę wytoczenia powództwa nie sposób uznać, że roszczenia dochodzone pozwem są przedawnione. Żadne okoliczności nie uzasadniają też twierdzenia o istnieniu przesłanek określonych w przepisach art. 411 pkt 1 i 2 k.c. Wynika to jednoznacznie z okoliczności przytoczonych wyżej.

VII Podstawą powództwa o ustalenie jest przepis art. 189 k.p.c., zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Interes prawny w rozumieniu powyższego przepisu to obiektywna, czyli wywołana rzeczywistą koniecznością ochrony określonej sfery prawnej, potrzeba uzyskania przez stronę powodową odpowiedniej treści wyroku. Interes prawny istnieje wówczas, gdy istnieje niepewność stosunku prawnego lub prawa, wynikająca z obecnego lub przewidywanego ich kwestionowania lub naruszenia, zatem gdy zachodzi swoista potrzeba ich potwierdzenia, wynikająca z sytuacji prawnej w jakiej znajduje się powód. Zdaniem Sądu strona powodowa posiada interes prawny, o którym mowa w art. 189 k.p.c. Ustalenia w zakresie ważności umowy kredytowej, a tym samym co do istnienia stosunku prawnego łączącego strony, przesądzą definitywnie o zobowiązaniach stron związanych z zawarciem przedmiotowych umów. Istniejący stan niepewności może być usunięty jedynie w drodze roszczenia opartego na art. 189 k.p.c. (por. np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 8 marca 2018 r., sygn. I ACa 915/17, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 30 grudnia 2019r., sygn. I ACa 697/18).

Z uwagi na powyższe, uwzględnieniu podlegało roszczenie o ustalenie nieważności zawartej przez strony umowy kredytu, o czym Sąd orzekł w punkcie 1. wyroku.

Uwzględnienie powództwa głównego czyniło bezprzedmiotowym rozpoznanie żądania ewentualnego.

Uwzględnienie powództwa głównego czyniło bezprzedmiotowym rozpoznanie żądania ewentualnego.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 100 w zw. z art. 108 par. 1 k.p.c.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie powołanych przepisów Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.

sędzia Paweł Pyzio

Z/ (...).